

Voortgang

Internationaal cultuurbeleid 2019

Inleiding	3
Doelen van het internationaal cultuurbeleid	6
Doel 1: een sterke cultuursector	11
Doel 2: cultuur en een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld	16
< Doel 3: de inzet van culturele diplomatie >	20
Internationale erfgoedsamenwerking	22
Tot slot	25
Bijlage 1: besteding budget internationaal cultuurbeleid 2019	26
Bijlage 2: belangrijkste partners uitvoering internationaal cultuurbeleid	28

Inleiding

Sinds 2017 verschijnt jaarlijks een voortgangsbrief over het internationaal cultuurbeleid. Deze brief gaat over het jaar 2019 en geeft een overzicht van projecten en resultaten van Nederlandse culturele activiteiten in de wereld. Dit doet de brief aan de hand van de doelen van het internationaal cultuurbeleid, waarbij er speciale aandacht is voor internationale erfgoedssamenwerking.

Het kabinet vindt verantwoording belangrijk. Daarvoor is er deze brief, naast (jaar)verslagen en evaluaties van verschillende uitvoerende organisaties. Het jaar 2019 was het derde jaar binnen het beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020. Eerder verschenen brieven over de resultaten 2017 en 2018.

Vanaf 2021 treedt het nieuwe beleidskader voor internationale culturele samenwerking in werking. Het belang van culturele samenwerking en de waarde van cultuur staan hierin centraal. Het belang om met cultuur de grens over te gaan is groot, zowel voor de Nederlandse relaties met andere landen als voor de ontwikkeling en positie van het Nederlandse culturele en creatieve veld zelf. De voortgangsrapportage over het jaar 2019

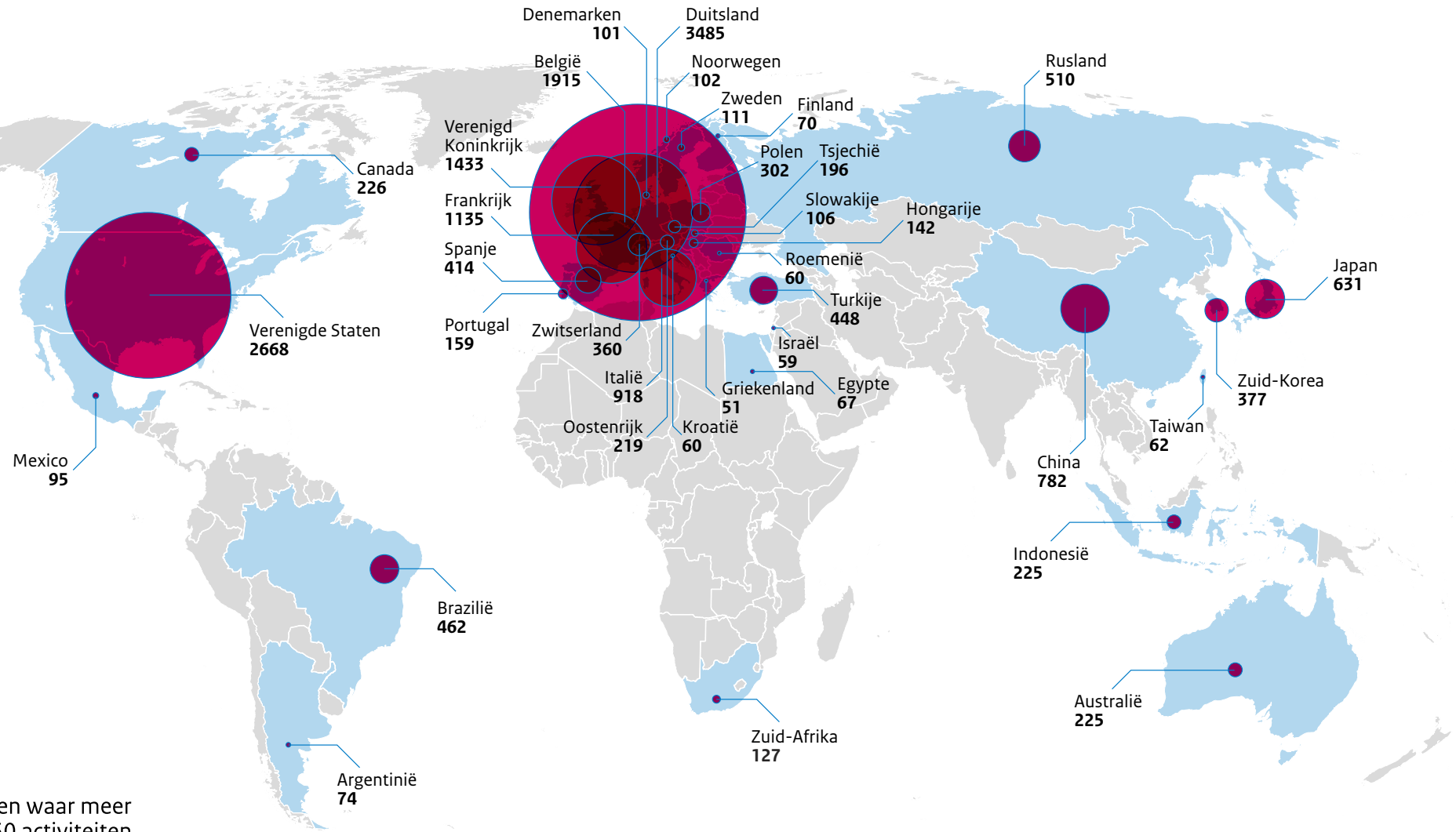
verschijnt in een tijd waarin het culturele veld en culturele uitwisseling over de grens hard geraakt worden door de gevolgen van het coronavirus. Ondanks een groot aantal initiatieven om met de huidige realiteit om te gaan, waaronder nieuwe (virtuele) kunstvormen en digitale instrumenten¹ en het pakket aan steunmaatregelen voor het culturele veld, zal de coronacrisis grote gevolgen hebben voor de praktijk van culturele samenwerking met het buitenland. Die gevolgen zullen zichtbaar zijn in de rapportage over het jaar 2020, die volgend jaar verschijnt.

Wereldwijd vonden in 2019 meer dan 19.000 (geregistreerde) activiteiten plaats van Nederlandse makers en organisaties in 212 landen en in 3.010 steden. Dit zijn 4.000 activiteiten meer dan in 2018.

¹ Waaronder het virtuele e-rasmushuis in Jakarta, een virtueel bezoekersprogramma's van Het Nieuwe Instituut en DutchCulture, en diverse webcasts van bijvoorbeeld DutchCulture en Pakhuis de Zwijger.

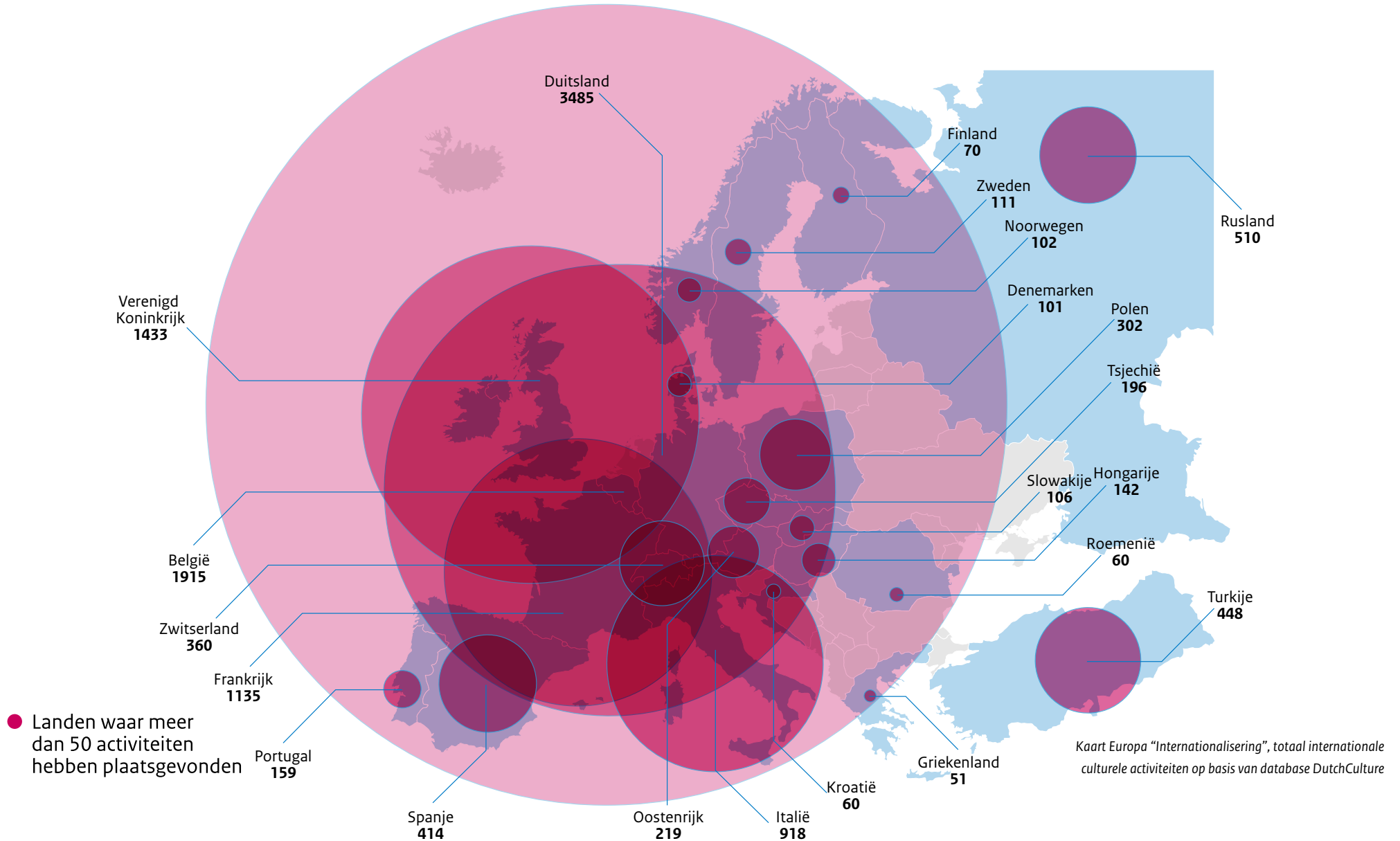
19.227 culturele activiteiten wereldwijd

● Landen waar meer dan 50 activiteiten hebben plaatsgevonden

8.812 culturele activiteiten Europa

Doelen van het internationaal cultuurbeleid

Veel culturele samenwerking over de grens komt tot stand zonder actieve betrokkenheid van de overheid, door initiatieven vanuit het culturele en creatieve veld zelf. Wel maakt de overheid een deel van die activiteiten mede mogelijk door het internationaal cultuurbeleid (ICB). Dit beleid brengt spelers in stelling die het veld door (financiële) steun, advies en kennis in staat stelt kansen over de grens nog beter te benutten. Het internationaal cultuurbeleid richt zich op thema's en landen die voor Nederland van belang zijn.

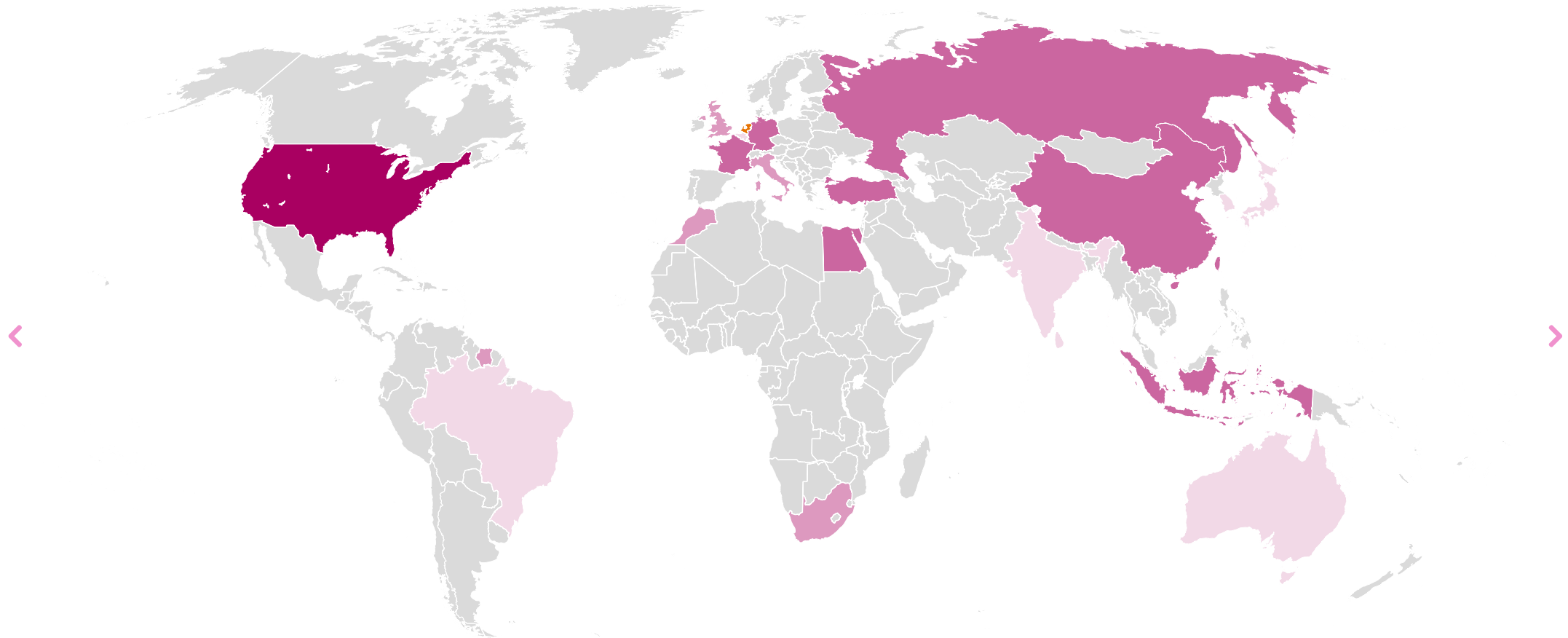
Het internationaal cultuurbeleid is een gedeelde verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De uitvoering is in handen van de zes Rijkscultuurfondsen, DutchCulture, EYE, Het Nieuwe Instituut, het Prins Claus Fonds, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland (de 'posten').

De uitgangspunten en ambities zijn vastgelegd in het [beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020](#) van 4 mei 2016. In deze kabinetsbrief zijn drie doelen vastgelegd:

1. Een sterke cultuursector die in kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking en die ook in het buitenland wordt gezien en gewaardeerd;
2. Meer ruimte voor een bijdrage van cultuur aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld;
3. Cultuur wordt effectief ingezet binnen de moderne diplomatie.

De inzet vanuit het ICB staat niet op zichzelf. Verschillende brieven van de ministers van OCW, BZ en BHOS lichten het belang van internationale culturele samenwerking nader toe. In de brief '[Cultuur in een open samenleving](#)' en in de '[Uitgangspuntenbrief Cultuur 2021-2024](#)' van 11 juni 2019 staat de waarde van grenzeloze cultuur centraal. Het belang hiervan is ook verwoord in de beleidsnota '[Investeren in perspectief](#)' en in de notitie '[Geïntegreerde buitenland- en veiligheidsstrategie](#)'.

Bestedingen internationaal cultuurbeleid wereldwijd*

Percentage van totale waarde

- meer dan 10%
- 5% tot 10%
- 3% tot 5%
- <3%

*Dit betreft het gedelegeerde budget voor doelstelling 1 en doelstelling 2 via de ambassades, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedssamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's en D3-landen.

Resultaten 2019

Vanuit het internationaal cultuurbeleid ontvingen

1.543 projecten financiële ondersteuning, in 68 landen.²

Naast de financiële ondersteuning zijn de posten, cultuurfondsen en ondersteunende instellingen bij veel culturele activiteiten in het buitenland betrokken als adviseur.

Zij brengen door hun expertise partijen in Nederland en het buitenland bij elkaar.

Duitsland, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk vormen de top drie van landen waar culturele projecten met Nederlandse betrokkenheid plaatsvonden.

Uit de overkoepelende gegevens blijkt het volgende:

- In 2019 vonden 1.543 projecten plaats in 68 landen met een totaalbudget van € 10,7 mln. Aanvullend vond ook andere ondersteuning plaats, zoals advies en matchmaking.³
- Het aantal projecten is ongeveer gelijk aan 2018 (1.575), ten opzichte van 2017 is het aantal projecten met ruim 500 toegenomen.
- In de top tien van landen waar het Nederlandse culturele veld actief was, staat Duitsland op nummer één als het gaat om het aantal projecten. Ook in 2017 en 2018 stond Duitsland op nummer één.
- Van het ICB-budget gaat 89% naar de twintig landen die prioriteit hebben binnen het beleid. Ongeveer 11% gaat naar projecten in landen daarbuiten.

- Als het om disciplines gaat, is het grootste deel van het budget besteed aan podiumkunsten (21%), erfgoed (14%) en ontwerpsectoren (12%). Vorig jaar werd van het budget 18% besteed aan beeldende kunst, 16% aan erfgoed, 15% aan ontwerpsectoren en 14% aan podiumkunsten.
- Ruim 18% gaat naar netwerkontwikkeling en kennisdeling, bijvoorbeeld door presentaties en debat. Bijna 16% gaat naar producties en manifestaties. Circa 15% van de uitgaven is voor onderzoek en advies. Dat kan gaan om (verkenning) onderzoek voor een tentoonstelling of productie, of advies over het behoud van erfgoed.
- Bij de projecten die de posten ondersteunden gaat het in 40% van de gevallen om een nieuwe samenwerkingspartner (281 bestaand; 188 nieuw). De belangrijkste doelgroepen van de projecten waren het bredere publiek (30%), een combinatie van verschillende doelgroepen (20%) en professionals (17%).
- Net als in de voorgaande jaren was het Nederlandse culturele veld succesvol binnen het EU-programma Creative Europe (subprogramma Cultuur). In 2019 is bijna € 13 mln. toegekend aan projecten waar Nederlandse organisaties bij betrokken waren, dat is 20% van het totale budget (ca. € 65 mln.). Er werden 24 projecten gehonoreerd, met betrokkenheid van 25 Nederlandse organisaties. DutchCulture biedt ondersteuning aan het culturele en creatieve veld bij dit programma.

Nederlandse musea wisselen veelvuldig kunstobjecten met het buitenland uit. De overheid ondersteunt bijzondere tentoonstellingen met **bruiklenen** uit het buitenland door de indemniteitsregeling. Nederlandse musea hebben in de periode 2005-2019 in totaal voor 12.341 buitenlandse bruiklenen indemniteit verleend gekregen. Rusland was de grootste bruikleengever met in totaal 3.317 bruiklenen, gevolgd door Duitsland (1.671), de Verenigde Staten (1.530) en het Verenigd Koninkrijk (1.517).

² Dit gaat om het budget dat direct via de Rijkscultuurfondsen en het postennetwerk wordt besteed. De middelen die niet direct herleidbaar zijn naar landenprogramma's zijn hierin niet meegenomen.

³ Alleen de financiële inzet maakt onderdeel uit van de cijfers.

Inzet en ondersteuning

Voor de versterking en positie van het Nederlandse culturele en creatieve veld waren ook in 2019 internationale uitwisseling en co-creatie, netwerkontwikkeling en zichtbaarheid de belangrijkste pijlers.

Het onderhouden en vergroten van netwerken is cruciaal voor goede presentatie in en samenwerking met het buitenland, ook met het oog op marktverruiming. Net als in 2018 bestond de samenwerking die posten mede mogelijk hebben gemaakt voor 40% uit samenwerking met nieuwe partners.

Romare Bearden, *Maquette for Quilting Time*. De succesvolle tentoonstelling *Tell me your story* in Kunsthall KAdE over 100 jaar storytelling in Afrikaans-Amerikaanse kunst, kwam mede tot stand met de indenniteitsregeling. Foto: Pictoright

Bij tentoonstellingen, manifestaties en optredens komen verschillende (zakelijke) netwerken bij elkaar: journalisten en bezoekers, programmeurs, partners uit het buitenland, kopers en producenten. Zo biedt cultuur kansen voor samenwerking met het buitenland op andere beleidsterreinen, waarmee Nederland zich internationaal onderscheidt.

Vorig jaar stond de voortgangsrapportage stil bij de 'springplankfunctie' van een aantal wereldsteden, als stap naar een groter bereik. Uit de informatie van posten en fondsen blijkt dat het belang van regionalisering toeneemt: ook buiten de gebaande paden en gevestigde culturele hotspots komt culturele samenwerking tot stand.

Uit de voorbeelden in deze rapportage blijkt de sterke kracht van cultuur bij actuele discussies in de samenleving. Kunstenaars, artiesten en ontwerpers kunnen ons wakker houden doordat zij vraagtekens plaatsten bij wat vanzelfsprekend lijkt en ongemakkelijke vragen stellen die ons dwingen na te denken. Kunst en erfgoed zijn verbonden met discussies over het koloniale verleden, de vrijheid van meningsuiting en mensenrechten. Het internationaal cultuurbeleid en de cultuurmakers die Nederland in het buitenland ondersteunt, gaan deze discussies niet uit de weg.

Hieronder wordt per doelstelling een aantal voorbeelden gegeven van de culturele samenwerking in 2019.

Naast indenniteiten zijn in 2019 verschillende **garantverklaringen** verleend (in het geval van buitenlands rijksbezit). Het ging om 463 kunstvoorwerpen van 32 verschillende bruikleengevers voor 22 tentoonstellingen. Daardoor werden tentoonstellingen zoals *Rembrandt-Velázquez. Nederlandse en Spaanse meesters* (ca. 315.000 bezoekers) in het Rijksmuseum en *Juwelen! Schitteren aan het Russische hof* in de Hermitage (jaarlijks ca. 400.000 bezoekers) mogelijk.

Atelier Van Lieshout, Blast furnace: The CryptoFuturist NTL exhibition, Pioneer Works New York, 2019. Foto: AVL Mundo

Doel 1: een sterke cultuursector

Het eerste doel van het internationaal cultuurbeleid is gericht op een sterke cultuursector; een cultuursector die in kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking. Cultuur laat zien wie we zijn, opent deuren en ondersteunt de dialoog tussen landen, en draagt bij aan positieve beeldvorming over Nederland. Voor makers is internationale uitwisseling een voorwaarde om zich artistiek verder te ontwikkelen en een nieuw en ander publiek te vinden.

In totaal werden in 2019 voor deze doelstelling 930 projecten gerealiseerd met financiële ondersteuning vanuit het internationaal cultuurbeleid. Het schema rechts laat disciplines en het type projecten zien.

Uit de gegevens van het jaar 2019 blijkt het volgende:

- 58% van het gedelegeerde internationaal cultuurbeleid budget (via posten en fondsen) is besteed aan doelstelling 1.⁵
- De top drie van landen waar het budget voor doelstelling 1 is besteed, bestaat uit de Verenigde Staten (16%), Duitsland (13%) en Frankrijk (12%).
- De meeste projecten vonden plaats op het gebied van podiumkunsten, beeldende kunst en de ontwerpsectoren.

- Bij het type projecten gaat het meestal om een lezing/presentatie, een productie of manifestatie en een festival of beurs.
- De verdeling over de landen, het type projecten en de disciplines waar ze in plaatsvinden is nagenoeg gelijk aan de eerdere jaren.

Voorbeelden

Jeugdcultuur

Het programma *Never Grow Up!* in de Verenigde Staten was een gecoördineerde samenwerking van Dutch Performing Arts (het internationale promotieprogramma van het Fonds Podiumkunsten), EYE, Filmfonds, Cinekid, Letterenfonds, DutchCulture en het consulaat generaal in New York. Het programma vergrootte de zichtbaarheid van de Nederlandse jeugdfilm, -literatuur en -podiumkunsten in de Verenigde Staten en versterkte de goede reputatie van Nederland in deze disciplines.

Op toonaangevende locaties, festivals en podia, waaronder het Kennedy Center in Washington, het International Children's Film Festival (NYICFF) en de Brooklyn Academy of Music in New York, vonden meer dan 50 uitverkochte voorstellingen, workshops,

Overzicht projecten

14 landenprogramma's⁴
diverse thematische programma's

Top 3 disciplines
27% podiumkunsten
15% beeldende kunst
12% ontwerp

930 projecten

Top 3 projecttypen
24% presentatie/lezing/debat
23% productie of manifestatie
17% festival/beurs

EUR 11,8 mln

⁴ Landen van uitvoering zijn opgenomen in bijlage 1.

⁵ Dit gaat om het budget dat direct via de cultuurfondsen en het postennetwerk wordt besteed. De middelen die niet direct herleidbaar zijn naar landen zijn hierin niet meegenomen (w.o. centraal gefinancierde programma's zoals deBuren, bijdrage aan verdragen, Prins Claus Fonds, Creative Twinning (Rijksdienst voor Onderneming Nederland) en uitvoeringskosten (zoals DutchCulture, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nationaal Archief).

presentaties en (prijswinnende) filmvertoningen plaats. Voor het Nederlandse kinderboek leidden de gelegde contacten dit jaar tot meerdere publicaties. De financiële, inhoudelijke en promotionele ondersteuning door de gecoördineerde samenwerking was hierbij cruciaal.

NEVER
GROW UP!

DUTCH FILM, LITERATURE AND PERFORMING ARTS
FOR YOUNG AUDIENCES

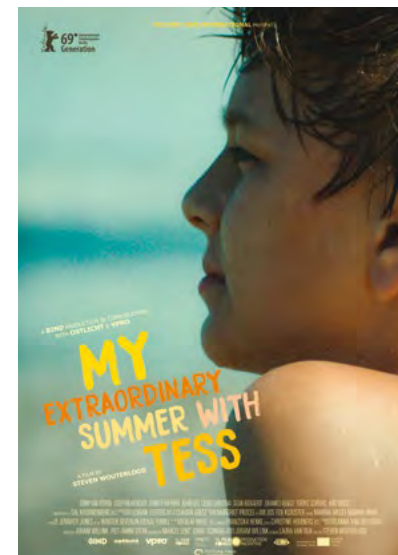
DutchCultureUSA.com/NeverGrowUp

De Nederlandse jeugdfilm geniet veel internationale erkenning. Zo waren er verschillende nominaties en prijzen op prestigieuze festivals voor Nederlandse inzendingen en werden contacten gelegd voor aankomende internationale coproducties, bijvoorbeeld tijdens Cartoon Movie in Bordeaux. Zo sleepte het op Terschelling gefilmde *My Extraordinary Summer with Tess* (Mijn bijzondere rare week met Tess) van regisseur Steven Wouterlood zowel in de VS (Chicago, New York) als in Australië, Duitsland en Noorwegen een groot aantal internationale prijzen in de wacht.

Die prijzen kwamen zowel van volwassenjury's als kinderjury's. De korte Nederlandse animatie *Mind My Mind* kwam op de shortlist van de Oscars en kreeg op meerdere festivals een award voor beste *short animation*.⁶ De lhbti-film *Something about Alex (Anders)* van Reinout Hellenthal won op onder meer het Chicago International Children's Film Festival.

Op het gebied van jeugdliteratuur was er onder meer succes voor het kinderboek *Het raadsel van alles wat leeft* van Jan Paul Schutten en illustrator Floor Rieder. Het boek was een van de winnaars van de prestigieuze Chinese prijs 'Top Tien Kinderboeken van het Jaar 2019'. Het Nederlandse jeugdboek is populair in China - een van de grootste markten ter wereld, met jaarlijks 100.000 vertalingen. 'Van de honderdduizend boeken die er zijn uitgegeven in China, zijn er tien die deze prijs krijgen. En dit boek heeft dus één van die tien prijzen gekregen!' reageerde de schrijver Jan Paul Schutten. In 2019 ondersteunde het Letterenfonds 30 vertalingen van Nederlandse kinderboeken voor de Chinese markt.

⁶ Ridgefield Independent Film Festival, Kerry International Film Festival, San Jose International Short Film Festival, Indy Shorts International Film Festival en Salute Your Shorts Film Festival.

Poster My Extraordinary Summer with Tess, IFFB

Jan Paul Schutten met zijn award - kinderboekenbeurs Shanghai.

Het Nederlandse (jeugd)theater heeft een sterke internationale reputatie. Er is internationaal grote vraag naar jeugdtheater, met positieve reacties vanuit media en publiek. Nederlandse theatergroepen verschenen op prestigieuze podia, zoals tijdens de Biënnale van Venetië, het Kennedy Center in Washington, het Gavroche Festival in Moskou, de Ruhrtriennale en het Festival Roma Europa.

Zichtbaarheid, kennisontwikkeling en netwerkbouw

Het Nederlands paviljoen op de Biënnale van Venetië 2019, bezocht door meer dan 300.000 mensen, toonde *The Measurement of Presence* van kunstenaars Iris Kensmil en Remy Jungerman. Kensmil en Jungerman lieten zich inspireren door onder meer Mondriaan en De Stijl en door de Russische avant-garde. Iris Kensmil verbeeldt in haar werk een inclusieve geschiedenis vanuit zwart feministisch perspectief. Remy Jungerman brengt in zijn werk motieven uit Afrika en het modernisme samen. De Nederlandse inzending kreeg veel positieve aandacht in de (inter)nationale pers.

In Parijs transformeerde Hella Jongerius met haar ontwerpstudio Jongeriuslab de galerie *Lafayette Anticipations* om tot een experimentele (en vrij toegankelijke) werkruimte. Dit project stimuleerde samenwerking tussen beginnende en meer ervaren textielontwerpers en droeg bij aan de kennis over en herwaardering van textielproductie.

Opening Nederlands paviljoen in Venetië door minister van Engelshoven. Foto: Simone Ferraro

De Nederlandse ontwerper Sander Wassink ontwikkelde tijdens een *artist in residency* in Japan een project voor het (her)gebruik van afgeschreven porseleinvorraden van de Japanse industrie. Via het opgebouwde netwerk en door ondersteuning van de post is het merk dat ontstond gepresenteerd op designfestivals. Een handelshuis wil investeren in het nieuwe merk.

Buitenlandse bezoekersprogramma's

Verschillende buitenlandse bezoekersprogramma (BBP's) droegen in 2019 bij aan de Nederlandse zichtbaarheid en aan meer bekendheid van en vraag naar cultuur uit Nederland in het buitenland. Internationale uitgevers en redacteurs, festivalprogrammeurs, distributeurs, journalisten en curatoren zijn de doelgroep van deze programma's. Ze dragen bij aan contracten voor Nederlandse schrijvers en vertalers, Nederlandse deelname aan toonaangevende festivals, publicaties in internationale tijdschriften en coproducties. In 2019 namen ruim 540 bezoekers deel aan de verschillende BBP's. De focus lag dit jaar met name op Duitsland, Verenigd Koninkrijk en België.

Jongerijslab, project Weavers Werkstatt: Lafayette Anticipations, Parijs. Foto: Roel van Tour

Het staatsbezoek van het Koninklijk Paar aan Ierland in juni 2019 werd aangegrepen voor samenwerking tussen de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het Trinity College in Dublin, waar zich sinds 1802 de historische Nederlandse Fagel-collectie bevindt, een grote verzameling waardevolle boeken waarvan de meeste gedrukt zijn in Nederland. Het oudste boek stamt uit 1460, het nieuwste uit 1799. De Koninklijke Bibliotheek en Trinity College Dublin werken de komende jaren samen. Die samenwerking heeft als doel de collectie toegankelijk te maken voor wetenschappelijk onderzoek en uiteindelijk volledig digitaal beschikbaar te maken.

Doel 2: cultuur en een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld

Het tweede doel in de periode 2017-2020 is door cultuur bij te dragen aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld. Cultuur geeft uitdrukking aan essentiële waarden als vrijheid van meningsuiting, tolerantie en culturele diversiteit. In een viertal landen⁷ zet Nederland cultuur in voor maatschappelijke vernieuwing en sociale verbinding.

Deze thema's sluiten aan bij het regeerakkoord en 'Investeren in perspectief', 'Geïntegreerde buitenland- en veiligheidsstrategie', 'Cultuur in een open samenleving' en in de 'Uitgangspuntenbrief Cultuur'.

In het jaar 2019 werden in totaal 176 projecten gerealiseerd in de vier landen van deze doelstelling. Het schema rechts laat de disciplines en het type projecten zien. Daarnaast is in 2019 verder gewerkt aan twee thematische programma's in landen aan de EU-grenzen.

Uit de gegevens van 2019 blijkt het volgende:

- Van het gedelegeerde internationaal cultuurbeleid budget is € 1,8 mln. (18% van het totaal) besteed via de posten in

Egypte, Marokko, Rusland en Turkije, het Nieuwe Instituut en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

- Daarnaast heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland het programma *Creative Twinning Fund* (€ 1,9 mln.) en het Prins Claus Fonds het *Next Generation* programma uitgevoerd (€ 3,1 mln.).⁸
- In de vier ICB landen vonden in 2019 176 projecten plaats. Dat zijn er ongeveer 70 meer dan in de eerdere jaren.
- De meeste projecten vonden plaats in de ontwerpsectoren, multidisciplinair en de podiumkunsten. De discipline digitale cultuur scoort met 17% ook hoog. Internationaal is er grote belangstelling voor deze relatief nieuwe discipline.
- Bij projecten gaat het meestal om (verkennd) onderzoek. Een voorbeeld is het project *Papyrus and New Media* in Egypte. Het ging daarbij om onderzoek naar de (huidige) betekenis van papyrus voor de culturele identiteit van Egypte.

⁷ Egypte, Marokko, Rusland en Turkije.

⁸ Naast het Next Generation-programma ontvangt het PCF een vierjarige instellingssubsidie (€ 2 mln. per jaar).

Overzicht projecten

4 landenprogramma's

Top 3 disciplines
21% ontwerpsectoren
21% multidisciplinair
18% podiumkunsten

176 projecten

Top 3 projecttypen
40% onderzoek/advies
11% training/workshop
11% reiskosten/bezoekers-programma

EUR 1,8 mln

2 thematische programma's

RVO - Creative Twinning
PCF - Next Generation

Centrale thema's:
jeugd, (cultuur)participatie en dialoog, stadsverbetering, innovatie en erfgoed.

EUR 1,9 mln / EUR 5,1 mln

Voorbeelden

Cultuur voor dialoog en participatie

In Istanbul zijn tijdens de conferentie *Making Connections through Arts and Culture* contacten gelegd tussen 350 organisaties uit Turkije, die normaliter niet met elkaar samenwerken, en Nederlandse deelnemers. Tijdens het evenement zijn inzichten uitgewisseld over cultureel management, festivals, cultureel erfgoed en publieksparticipatie. Ook ontstond meer samenwerking gericht op de handelsrelaties, publieke diplomatie en mensenrechten.

Cultuur biedt ook in andere landen mogelijkheden om het gesprek over mensenrechten aan te gaan. Een complex onderwerp waarbij culturele samenwerking onderliggende problemen niet kan oplossen, maar wel een opening geeft om meer betrokkenheid te creëren vanuit diverse lagen uit de samenleving, die doorgaans niet zijn aangesloten op het publieke debat.

Eén van de vijf projecten van *Creative Twinning* – een programma dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland uitvoert – is ‘*Youth Artists for Change*’. Het project richt zich op Albanië, Servië, Kosovo en Noord-Macedonië in een samenwerking met *Stichting art.1*, in Nederland bekend van de organisatie van het jaarlijkse International Queer & Migrant Film Festival. Door een innovatieve combinatie van kunst en activisme (‘activism’) zijn in 2019 lhbt-rechten en gendergelijkheid onder de aandacht gebracht in landen waar de acceptatie daarvan laag is. Meer dan driehonderd jonge kunstenaars, artiesten en mensenrechten-activisten zijn in 2019 getraind op het gebied van storytelling, podcast en film door Nederlandse en lokale trainers, om deze onderwerpen goed over het voetlicht te brengen. Er zijn zes documentairemakers geselecteerd die in vier *Safe Art Spaces* zijn gestart met de productie van hun films. In samenwerking met bestaande internationale filmfestivals werden in vier landen Queer Film Days georganiseerd, met filmvertoningen, tentoonstellingen en debat. Hiermee zijn 7000 bezoekers getrokken, waarvan ruim een derde jongeren (leeftijdsgroep 15-24).

Lancering van het project ‘Youth Artists for Change’ in Albanië.

De fotoserie 'Among You' van M'hammed Kilito (Marokko) is een reflectie op de keuze van persoonlijke identiteit door Marokkaanse jongeren die voor hun eigen realiteit kiezen en daarbij vaak de bestaande grenzen van de samenleving verleggen.

Kilito werd ondersteund door het Prins Claus Fonds, Magnum Foundation, en het Arab Fund for Arts and Culture via het Arab Documentary Photography Program. De samenwerking is gericht op capaciteitsversterking van documentairefotografen in de MENA-regio.

Jongeren vormen ook de doelgroep van het programma 'Next Generation' van het Prins Claus Fonds (PCF). Het programma zorgt voor veilige plekken voor culturele expressie. Jongeren kunnen zo experimenteren met het delen en verbeelden van hun verhalen. Een voorbeeld is het virtuele *Museu dos Meninos* (het museum van de kinderen) dat met videoverhalen het leven van jongeren in de favelas van Rio de Janeiro in beeld brengt. Zij maken armoede, onveiligheid en kwetsbaarheid onder met name Afro-Braziliaanse jonge mannen zichtbaar en bespreekbaar.

Duurzame en inclusieve steden

Het 'Inclusive Cities and Societies' programma van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie heeft in 2018 en 2019 26 projecten ondersteund in Egypte (6), Marokko (7), Turkije (7) en Rusland (6) voor een totaalbedrag van € 1,4 mln. De geselecteerde projecten richten zich vanuit verschillende invalshoeken en disciplines op nieuwe relaties tussen identiteit, straatcultuur, openbare ruimte en de relatie tussen de stad en het platteland.

Bij het project 'One Square Meter Berber' in Marokko ligt de focus op vrouwelijke tapijtenwevers. Het landschap van het Marokkaans vakmanschap is in de afgelopen jaren, mede door technologische ontwikkelingen, drastisch veranderd waarmee ook de export van berbertapijten enorm is gestegen. Desalniettemin gaan de weefsters van deze tapijten er financieel niet op vooruit. Het doel van het project is om de zichtbaarheid van de weefsters te vergroten en meer bewustwording te

creëren bij de consument. Het project streeft naar een rechtvaardiger handelspraktijk met meer oog voor de creativiteit van de weefsters en hun positie.

Het programma 'LLT Tomsk One' test oplossingen voor een beter gebruik van ontwerp in de openbare ruimte in deze Siberische stad, die bekend staat als studentenstad. Het programma richt zich daarbij vooral op de campus. De kwaliteit van de leefomgeving rondom de studentencampus kenmerkt zich nu door onsamenhangende publieke ruimtes, een grote verkeersdrukte en vervallen industriële gebouwen. Dit heeft een negatief effect op de inkomende studenten, die juist van belang zijn voor de toekomst van de stad. Begin 2017 zijn lokale autoriteiten, academici en ondernemers het *Living Laboratory Tomsk* gestart als een centrum voor stedelijke innovatie, kwaliteit van leven en economische groei. Het laboratorium stimuleert ontwerp, deelname van burgers en ontwikkelt betaalbare oplossingen.

Museu dos Meninos.
Foto: Courtesy Prins Claus Fonds.

Doel 3: de inzet van culturele diplomatie

Het derde doel van het internationaal cultuurbeleid is om cultuur strategisch in te zetten voor diplomatie: culturele diplomatie ondersteunt de goede betrekkingen van Nederland met het buitenland. Door culturele samenwerking bereiken we verschillende doelen van het buitenlandbeleid.

In het jaar 2019 werden, net als in voorgaande jaren, meer dan 100 kleinere activiteiten gerealiseerd. Het volgende schema laat de disciplines en het soort projecten zien. Het is gebaseerd op een tweejaarlijkse uitvraag aan de posten (2020).

De gegevens bieden de volgende inzichten:

- Ambassades beschikken over een budget van € 10.000 tot € 25.000 om cultuur in te zetten voor diplomatieke doelen. In totaal gaat het om € 550.000 per jaar.
- Ambassades en consulaten-generaal zetten cultuur vooral in voor internationale rechtsorde en mensenrechten, (duurzame) handel en investeringen en Europese samenwerking. Er zijn ook activiteiten op het gebied van vrede, veiligheid, stabiliteit en ontwikkeling.
- De ambassades onderstrepen het belang van culturele diplomatie, juist in landen die geen onderdeel vormen van de

groep landen van doelstellingen 1 en 2. Presentatie van Nederlandse cultuur en samenwerking met het buitenland draagt bij aan een beter en genuanceerder beeld van Nederland in het buitenland en stimuleert de dialoog op tal van onderwerpen.

- Veel ambassades maken gebruik van festivals of filmvertoningen om mensenrechten bespreekbaar te maken.

Voorbeelden

What could/should curating do (WCSCD)

WCSCD was een drie maanden durende curatoren cursus voor een geselecteerde groep jonge curatoren in de Servische hoofdstad Belgrado om hen klaar te stomen om in musea, galerijen en andere kunstinstellingen te werken. Charles Esche, de directeur van het Van Abbe Museum in Eindhoven, was een van de sprekers binnen het programma. Hij ging in op Europese en wereldwijde trends binnen het beroep van curator. De deelnemers waardeerden de cursus zeer en kunnen van de inzichten en innovatieve voorbeelden gebruik maken voor hun eigen werkpraktijk.

Overzicht projecten

30 landen

Top 3 thema's
Mensenrechten
Duurzame handel
en investeringen
Europese samenwerking

>100 kleinere activiteiten

Ondersteuning van
**festivals, filmvertoningen,
theatervoorstellingen, (foto)
tentoonstellingen, discussies,
workshops**

EUR 0,55 mln

A Case of Love – Lagos Fashion Week

In november 2019 organiseerde de post in Lagos (Nigeria) een modeshow rondom het bezoek van de Nederlandse minister-president. Daaraan voorafgaand gaf de Nederlandse ontwerper Mattijs van Bergen masterclasses aan Nigeriaanse modeontwerpers. Zij verbonden hun werk met *A Case of Love*, een brief met daarin gedichten en foto's van Nederlandse kunstenaars. De resultaten werden getoond tijdens de Lagos Fashion Week en in Nederland tijdens de Amsterdam Fashion Week.

Internationale erfgoedsamenwerking

Een bijzonder onderdeel van het beleid vormt internationale erfgoedsamenwerking.⁹ Als maritieme handelsnatie, land met een koloniaal verleden en land van emigranten heeft Nederland over de hele wereld zijn sporen nagelaten. Ook voor internationale erfgoedsamenwerking gelden de drie overkoepelende doelen van het internationaal cultuurbeleid. Voor een deel vallen deze landen ook onder de andere doelstellingen van het beleid.

In het jaar 2019 werden in totaal 162 projecten gerealiseerd. Het schema rechts op deze pagina biedt inzicht in het soort projecten.

Uit de gegevens van 2019 blijkt het volgende:

- Ongeveer € 1,7 mln. (bijna 18% van het gedelegeerde ICB-budget in 2019) wordt besteed aan internationale erfgoedprojecten in de 10 erfgoedlanden.
- Ruim een kwart van het budget wordt besteed aan workshops of trainingen, bijvoorbeeld over museum- en collectie-management, of de digitalisering van archieven. Iets meer dan 23% gaat naar (verkennd) onderzoek of advies, bijvoorbeeld bij digitalisering van archieven of herbesteding van monumenten.

Voorbeelden

DutchCulture ondersteunde zes werkbezoeken en vijftien projecten in 2019, waaronder de documentaire *Ze noemen me Baboe* van Sandra Beerends. Baboe was de door Nederlanders bedachte naam voor Indonesische kinderreisjes die voor de Nederlanders werkten tijdens het koloniale bewind. De documentaire, met interviews, verhalen en historisch beeldmateriaal, is bijzonder doordat zij het verhaal vanuit het perspectief van de Indonesische kinderreisjes vertelt. De documentaire ging in première tijdens het International Documentary Film Festival Amsterdam (IDFA) en kreeg lovende recensies in Nederlandse dagbladen.

⁹ De term gedeeld cultureel erfgoed (GCE) is gewijzigd in internationale erfgoedsamenwerking. Dit is gedaan omdat het (koloniale) erfgoed in een aantal partnerlanden niet als gedeeld wordt ervaren. Het gebruiken van de term GCE belemmerde in een aantal landen de samenwerking.

Overzicht projecten

 10 landenprogramma's
1 thematisch programma

 Thema's
Wederzijdse beeldvorming
Erfgoed en water
Historische binnensteden

 162 projecten

 Projecttypen
28% workshops & trainingen
23% (verkennd) onderzoek/
advies

 EUR 1,7 mln

hun voorouders van de plantage wisten en hoe deze relaties doorwerken in onze huidige maatschappij. Het Matchingfonds van DutchCulture ondersteunde de totstandkoming van deze podcast en de randprogrammering.

Ze noemen me Baboe won een Gouden Kalf op het Nederlands Film Festival van 2020 en sleepte de prijs voor Beste Documentaire in de wacht op het prestigieuze DOK.fest in München.

Een ander project dat een sterk persoonlijk verhaal vertelt is de podcast De plantage van onze voorouders. Een paar jaar geleden ontdekte radio- en podcastmaker Maartje Duin dat haar voorouders aandelen hadden in de suikerplantage Tout Lui Faut in Suriname. Daarmee waren zij ook mede-eigenaar van tot slaaf gemaakten. Samen met Peggy Bouva, een nazaat van een tot slaaf gemaakte van deze plantage, proberen de makers het verhaal van de plantage te reconstrueren, te achterhalen wat

De plantage van onze voorouders, Peggy Bouva en Maartje Duin op plantage Tout-Lui-Faut. Foto: Brian van der Leij

Via het programma Maritiem Erfgoed voert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed projecten uit die bijdragen aan kennisontwikkeling, goede relaties met het buitenland en een beter begrip van het Nederlandse maritieme verleden. Een voorbeeld is het project *Roaring 40's*, een samenwerking tussen de Universiteit van Western Australia, Flinders University en het Western Australia Museum. Het project droeg bij aan de herwaardering van de zeven oudste westerse scheepswrakken voor de West-Australische kust, waaronder de Nederlandse schepen Batavia, Zuytdorp, Zeewijk en Vergulde Draeck. Met de nieuwste technieken zijn de sites en de collecties met objecten in het Western Australia Museum onderzocht. Het project bracht ook verschillende publicaties voort en krijgt mogelijk een vervolg met het VOC Golden Age project. Hierbij wordt niet alleen naar de collecties in Australië gekeken maar ook naar collecties elders ter wereld, zoals die in Nederland, het British Museum en lokale musea met collecties van vergane VOC-schepen.

Op basis van afspraken uit 2018 (*Memorandum of Understanding - MoU*) werken Cuba en Nederland samen aan maritiem onderzoek naar tientallen Nederlandse scheepswrakken in Cubaanse wateren. Het merendeel hiervan stamt uit de 17^e eeuw en is van de West-Indische Compagnie.

Spaanse zilverschepen kwamen onderweg naar huis langs Cuba. Hun lading was een gewilde buit voor de Nederlandse vloot van onder meer Piet Hein. Het MoU biedt mogelijkheden

voor capaciteitsopbouw en ondersteunt de onderlinge bilaterale relatie.

Tot slot vond in 2019 de tweede van drie edities plaats van de training Sharing Stories on Contested Histories, die de RCE samen met de Reinwardt Academie ontwikkelde. Hieraan namen 22 erfgoedprofessionals en academici uit de 10 landen voor internationale erfgoedsamenwerking en Nederland deel.

Een skelet van één van de opvarenden van de Batavia (1629) die is opgegraven in het kader van het Roaring 40's project, wordt voorzichtig gelicht.

Foto: RCE.

Tot slot

De internationale culturele samenwerking heeft ook in 2019 bijgedragen aan een beeld van Nederland als een innovatief land met een vernieuwend aanbod van kunst en cultuur en cultureel erfgoed. Verschillende voorbeelden hebben duidelijk gemaakt hoe internationale culturele samenwerking een bijdrage levert aan het versterken van onderling vertrouwen, en de relatie met en de dialoog tussen Nederland en andere landen.

Het is, zoals aan het begin van deze brief opgemerkt, duidelijk dat de rapportage over 2020 er door het coronavirus anders uit zal zien. Wereldwijd vinden er minder fysieke bijeenkomsten plaats. Reizen is voor beeldend kunstenaars, conservatoren, filmmakers, dirigenten, musici en schrijvers lastiger of onmogelijk geworden. Belangrijke beurzen, zoals de *Frankfurter Buchmesse*, vinden dit jaar vooral digitaal plaats.

Tal van spelers, waaronder de posten, de cultuurfondsen van het rijk, het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en DutchCulture blijven zich wereldwijd inspannen om de Nederlandse cultuur in het buitenland goed over het voetlicht te brengen en kansrijke samenwerkingen aan te gaan.

Die presentatie en samenwerking begint met de hoge kwaliteit van het culturele en creatieve veld zelf. Ondanks de huidige

belemmeringen zoeken makers en programmeurs in deze moeilijke tijd inspiratie over de grens en verrassen zij het publiek met innovatieve ideeën en schoonheid. Daarvoor willen we onze grote waardering uitspreken. Cultuur helpt ons anders te kijken en te denken, verbindt en verrast ons en heeft een grote economische betekenis. Juist in deze tijd is de creativiteit die cultuur eigen is harder nodig dan ooit.

“Besmette Stad” is het multimediale project van deBuren, waarin Vlaamse en Nederlandse kunstenaars een artistiek antwoord geven op de coronacrisis.

Bijlage 1: besteding budget internationaal cultuurbeleid 2019

Totaal overzicht per doelstelling

	Realisatie 2019
Doelstelling 1	€ 11.811.330
Doelstelling 2	€ 8.756.799
Doelstelling 3	€ 550.000
Internationale erfgoedsamenwerking	€ 1.735.854
Totaal	€ 22.853.983

Het verschil tussen begrote bedragen zoals genoemd in de brief van 17 november 2016 en de daadwerkelijk bestede middelen in 2019 heeft verschillende redenen. Het budget voor culturele instellingen wordt beschikt voor vier jaren; bestedingen lopen over de jaren heen. Culturele instellingen hebben de vrijheid het budget binnen hun ruimte te besteden. Zo kunnen de uitgaven kort voor een biënnale hoger uitvallen dan in de jaren daarvoor of daarna.

Landen van uitvoering

Doelstelling 1: België, Brazilië, China, Duitsland, Frankrijk, Indonesië, Italië, Japan, Suriname, Turkije, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.

Doelstelling 2: Egypte, Marokko, Rusland, Turkije (ambassade-programma's en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie), grenslanden van de EU (RVO-Creative Twinning), en ODA-landen op de OESO-DAC lijst (Prins Claus Fonds).

Doelstelling 3: Albanië, Algerije, Azerbeidzjan, Bulgarije, Canada, Colombia, Cuba, Hongarije, Irak, Iran, Israël, Kenia, Kosovo, Maleisië, Mexico, Myanmar, Nigeria, Oekraïne, Polen, Roemenië, Saudi Arabië, Servië, Slowakije, Soedan, Spanje, Tsjechië, Tunesië, Venezuela, Vietnam.

Internationale erfgoedsamenwerking: Australië, Brazilië, India, Indonesië, Japan, Rusland, Sri Lanka, Suriname, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

¹³ Dit betreft het totale ICB-budget, inclusief centraal gefinancierde programma's.

Uitgaven per land

Land	Projecten	Uitgaven	% van budget ¹⁰
Verenigde Staten	148	€ 1.099.276	10%
Duitsland	184	€ 743.806	7%
Indonesië	50	€ 705.168	7%
Turkije	62	€ 654.127	6%
Rusland	61	€ 639.690	6%
Frankrijk	62	€ 623.489	6%
Egypte	36	€ 605.478	6%
China	77	€ 508.918	5%
Verenigd Koninkrijk	117	€ 475.640	4%
Marokko	16	€ 434.142	4%
Italië	105	€ 365.820	3%
Zuid-Afrika	48	€ 321.484	3%
Suriname	31	€ 309.523	3%
Japan	63	€ 251.235	2%
België	81	€ 210.818	2%
Brazilië	45	€ 167.933	2%
Zuid-Korea	33	€ 148.309	1%
India	16	€ 86.070	1%
Australië	13	€ 73.048	1%
Sri Lanka	9	€ 59.561	1%
Meerdere landen ICB	91	€ 1.495.556	14%
Overige landen	286	€ 689.590	6%
Eindtotaal	1543	€ 10.668.681	100%

Kunst- en cultuurdisciplines

Discipline	Projecten	Uitgaven	% van budget ¹⁰
Podiumkunsten	457	€ 2.288.548	21%
Erfgoed	162	€ 1.459.148	14%
Design	152	€ 1.299.849	12%
Beeldende kunst	192	€ 1.061.798	10%
Audiovisuele media	186	€ 978.230	9%
Muziek	94	€ 878.923	8%
Digitale Cultuur	71	€ 784.424	7%
Literatuur	59	€ 677.615	6%
Multidisciplinair	90	€ 671.001	6%
Architectuur	80	€ 569.144	5%
Eindtotaal	1543	€ 10.668.681	100%

Programma's en projecten

Type project	Projecten	Uitgaven	% van budget ¹⁰
Presentatie/lezing/debat/netwerk event	239	€ 1.874.858	18%
Productie/manifestatie	151	€ 1.665.867	16%
Onderzoek	96	€ 1.618.800	15%
Festival/beurzen	100	€ 1.479.358	14%
Anders	73	€ 1.038.605	10%
Tentoonstelling	131	€ 986.608	9%
Reiskosten/bezoekersprogramma/beurs/award	559	€ 850.782	8%
Training	145	€ 841.906	8%
Publicatie	27	€ 210.915	2%
Artist in residence	22	€ 100.984	1%
Eindtotaal	1543	€ 10.668.681	100%

¹⁰ Dit betreft het gedelegeerde budget via de ambassades in doelstelling 1 en doelstelling 2 landen, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedssamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's.

Bijlage 2: belangrijkste partners uitvoering internationaal cultuurbeleid

---

- [DutchCulture](#)
- [EYE](#)
- [Fonds Podiumkunsten/Dutch Performing Arts](#)
- [Fonds voor Cultuurparticipatie](#)
- [Het Nieuwe Instituut](#)
- [Mondriaanfonds](#)
- [Nationaal Archief](#)
- [Nederlands Filmfonds](#)
- [Nederlands Letterenfonds](#)
- [Prins Claus Fonds](#)
- [Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#)
- [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#)
- [Stimuleringsfonds Creatieve Industrie](#)

- [Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland](#)
(ambassades en consulaten-generaal)

Colofon

Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.